

# Elektro-hypersensitiviteit – EHS

## Biologische effecten van radiofrequente straling

Raadsmarkt Haarlem  
29 november 2017

Dr. Hugo Schooneveld  
Adviseur Stichting Elektrohypersensitiviteit  
Bioloog – Fysioloog

Website: [www.hugoschooneveld.nl](http://www.hugoschooneveld.nl)

# Stichting Elektrohypersensitiviteit (EHS)

Oprichting 2007 - Ca. 300 betalende donateurs (€18/€28/jr)

**Statuten:** Mensen leren omgaan met storende elektromagnetische velden – actief en passief

## Satellietorganisaties

- Emvion - 2011  
Grottere geïntegreerde saneringsprojecten  
[www.emvion.nl](http://www.emvion.nl)
- SchooneveldAdvies -2012  
Hulp bij veldsanering en re-integratietraject  
[www.schooneveldadvies.nl](http://www.schooneveldadvies.nl)
- VEMES - 2014  
Brancheorganisatie van 6 meetspecialisten  
[www.vemes.nl](http://www.vemes.nl)

# Straling is zend-energie! Luister ...

‘Radio-ontvanger’ voor gepulste velden van zenders voor draadloze en mobiele communicatie

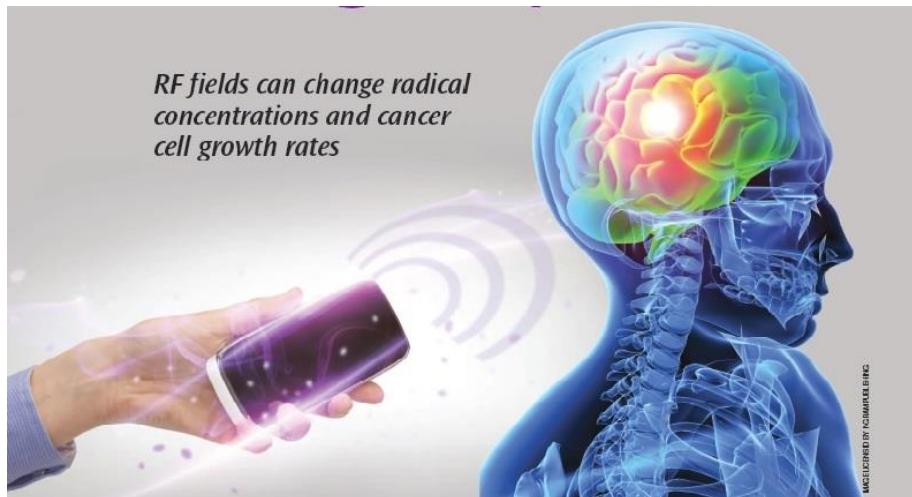


# Effecten van zwakke elektromagnetische velden (EMV)

Frank Barnes & Greenebaum 2016: *Some effects of weak magnetic fields on biological systems*

Igor Belyaev et al. 2016: *EuropAEM EMF Guideline 2016 for the prevention, diagnosis and treatment of EMF-related health problems and illnesses.*

Martin Blank 2014: *Overpowered. What science tells us about the dangers of cell phones and other WiFi-age devices*



# Amerikaanse ambassade in Moskou

## Bewijs van stralingseffecten - Periode 1955-1976

Abraham Lilienfeld et al. 1978: *Evaluation of Health Status of Foreign Service and other Employees from Selected Eastern European Posts*  
J. Mark Elwood (2012): *Microwaves in the cold war: the Moscow embassy study and its interpretation.*

**Effecten:** chronische lymfatische leukemie; goedaardige gezwellen; darminfecties; psoriasis; oogproblemen; depressies; concentratie- en geheugenproblemen; maagzweren.

**'Microgolven':**

Frequentie 2,5-4,0 GHz  
Sterkte tot 50.000  $\mu\text{W}/\text{m}^2$   
8 uur per dag



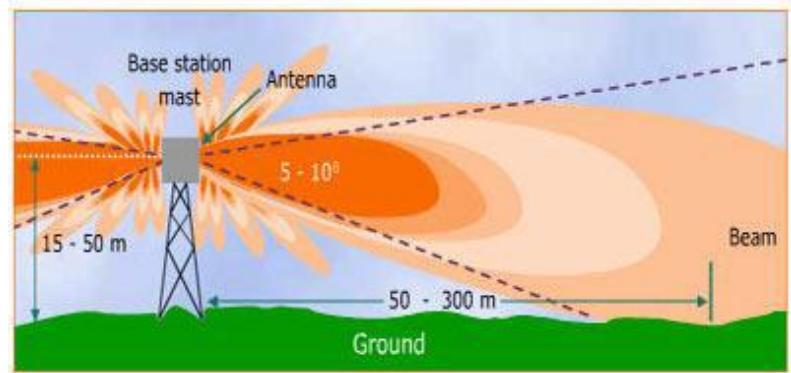
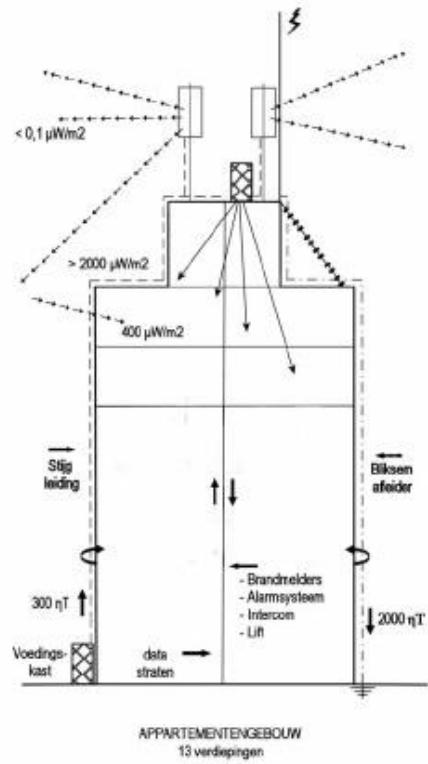
# Richtwaarden blootstelling aan radiofrequente velden

ICNIRP	10.000.000	µW/m <sup>2</sup>
Russische ambassade	50.000	µW/m <sup>2</sup>
Duitse SBM 2015:	10	µW/m <sup>2</sup>
Stichting EHS	0,1	µW/m <sup>2</sup>
Vrije natuur:	0	µW/m <sup>2</sup>

IARC classificatie van radio-frequente straling:  
“Mogelijk kankerverwekkend”.

# Zendmasten - 2 soorten straling: Radiofrequent (RF) en Extreem laagfrequent (ELF)

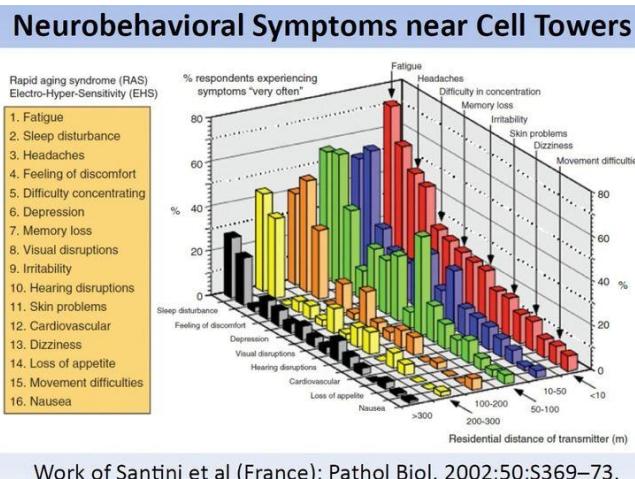
Falone et al. 2017



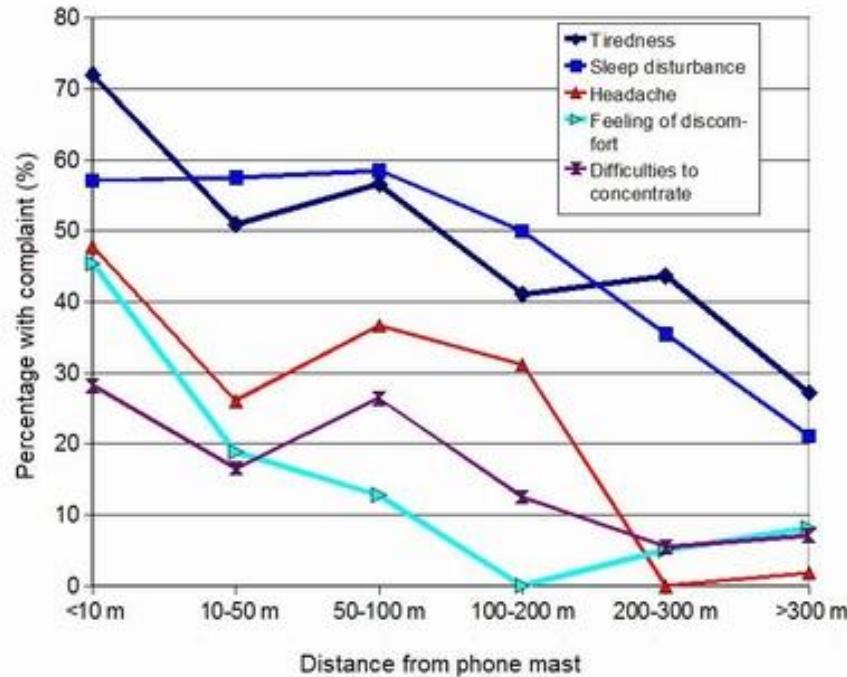
# Klachten rond 2G-zendmasten in dorpje bij Lyon (n=530 personen)

Santini R. et al 2002. *Study of the health of people living in the vicinity of mobile phone base stations [...]*. Pathol Biol. 50: 369-373.

- Vermoeidheid
- Slaapstoornis
- Hoofdpijn
- Lichamelijke depressie
- Concentratieproblemen



Work of Santini et al (France): Pathol Biol. 2002;50:S369-73.



# Klachten rond samengestelde zenders (2G-3G-4G)

Hutter et al. 2006: Subjective symptoms, sleeping problems, and cognitive performance in subjects living near mobile phone base stations.

## Omstandigheden:

- 365 Burgers rond 10 verschillende zendmasten in stedelijke en landelijke gebieden bij Wenen.
- EMV metingen in slaapkamers
- Afstanden tot zendmast 20 tot 250, resp. 600m (urbaan, resp. ruraal)
- Velddichtheden gemiddeld tot 20, resp.  $50 \mu\text{W}/\text{m}^2$
- Diverse cognitieve tests uitgevoerd op welbevinden en slaapkwaliteit

## Hoe hoger de velddichtheden:

- hoe meer hoofdpijnklachten,
- koude handen en voeten,
- concentratieproblemen

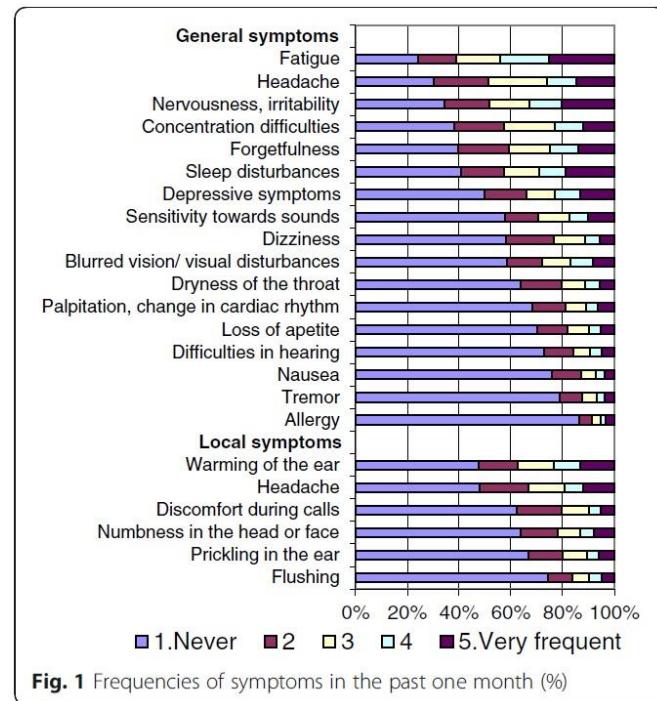
## Conclusie:

Stralingsintensiteit ver beneden de ICNIRP norm heeft sterk nadelige gevolgen voor welbevinden!

# Klachten van meerdere veldtypen

Durusoy R. et al. 2017: *Mobile phone use, school EMV levels and related symptoms: 2150 high school students in Izmir.*

1. Smartphones: sterke effecten – onspecifieke klachten
2. Zendmasten: matige significante effecten
3. WiFi op school: geen significante effecten



# EHS symptomen verergeren in de tijd

## Vrijwel direct

EEG veranderingen Oorsuizingen ‘Watten’ in het hoofd Huidirritatie Hartkloppingen Onrust

## Na enige tijd

Vermoeidheid Slaap/waak problemen Concentratie- en geheugenproblemen Hoofdpijn  
Griepgevoel Spierkrampen Maag/darmklachten Hart/bloeddrukveranderingen Emotionele  
opwellingen |

Celfysiologische effecten: Vorming stresseiwitten Reactieve zuurstofverbindingen / Vrije  
radicalen Hormoonaanpassingen Immuunreacties Diabetes –type2 Doorbloeding van  
hersenen

## Na langere tijd

Diabetes type-2 Alzheimer’s ziekte (neurodegeneratief effect) Amyotrope laterale  
sklerose (ALS) Mannelijke infertiliteit (spermiogenese) Beschadiging bloed-hersen-  
barrière (BBB) Melatonineproductie (slaapproblemen) Depressie / suicide Cataract in  
oog Kanker / tumorvorming (bij gebruik mobieltjes)

## Na jaren

Kanker Hersentumoren Voortplantingsproblemen Suïcide Epigenetische effecten op  
nageslacht

# Aanbevelingen aan gemeentebestuur

## Stel u dienstbaar op ...

- Luister naar de klachten van elektrogevoelige burger; registreer zijn verhaal (eventueel via GGD-Amsterdam)
- Stel een contactfunctionaris aan voor informatie over EMV->EHS relaties en klachtenhantering
- Denk mee bij de positiebepaling van zenders (3-,4-, en 5G) en latere zenders voor *Internet of Things*
- Verstrek informatie over aanwezige en geplande zenders voor mobiele communicatie
- Advies: In eerste plaats eigen huis opschonen: WiFi, Dect telefoon, laptop\_Wifi of –bluetooth uitschakelen

# Reserveplaatjes

# Afwijzing van verantwoordelijkheid bij ICNIRP en elektronische ‘industrie’

- Bagatellisering van ernst van de klachten
- Afschuiven van oorzaak klachten naar ‘*nocebo-effect*’
- Blootstellingsrichtlijnen door de ICNIRP zo hoog gesteld dat niemand onder normale omstandigheden in de ‘gevarenzone’ kan komen en schade claimen.
- Normen gebaseerd op alleen ‘*thermische effecten*’: voorkómen van klachten door opwarming van weefsel.
- *Non-thermische effecten* worden genegeerd.
- Wetenschappelijke experimenten worden ontworpen om EMV effecten te kunnen ontkennen of voorkomen.

# Route van EMV prikkels door de hersenen

- Bindingsplaats EMV energie onbekend, hoewel vele speculaties t.a.v. fysiologische processen
- Alle prikkels gekanaliseerd naar hersenen – Vooral limische systeem
- ‘Vertaling’ en evaluatie van prikkelverwerking naar fysiologische processen.
- Vervolgreacties geven EHS symptomen
- Langduriger inwerking EMV geeft ziekten
- Maandenlange inwerking geeft levensbedreigende effecten op zekere cellen:
  - Vorming van reactieve en toxische verbindingen (NOx, peroxyden, reddingseiwitten (HSP), celdood
  - Genotoxiciteit: onbeheerde celdelingen -> kanker en hersentumoren
  - Schade aan DNA: breuken en slechte informatieoverdracht
  - Epigenetische effecten: Niet DNA wordt veranderd maar de machinerie om DNA codes om te zetten in eiwitsy



# Referenties

## PowerPoint Hugo Schooneveld – Haarlem 29-11-2017

**Barnes F en B. Greenebaum 2016:** Some effects of weak magnetic fields on biological systems. IEEE Power Electronics Magazine, March 2016, 60-68.

**Belyaev I. et al. 2016:** EUROPAEM EMF guideline 2016 for the prevention, diagnosis and treatment of EMF-related health problems and illnesses. Rev. Environ Health 31/3: 363-397.

**Blank, M. 2014:** Overpowered. What science tells us about the dangers of cell phones and other wifi-age devices. Seven Stories Press, new York.

**Durusoy R. et al. 2017:** Mobile phone use, school electromagnetic field levels and related symptoms. [...]. Environ Health 16: 51. 14 pp.

**Elwood J.M. 2012.** Microwaves in the cold war: the Moscow embassy study and its interpretation. Review of a retrospective cohort study.. Environmental Health 2012, 11: 85-94. <http://www.ehjournal.net/content/11/1/85>

**Hutter HP, Moshammer H, Wallner P, Kundi M:** Subjective symptoms, sleeping problems, and cognitive performance in subjects living near mobile phone base stations. Occup Environ Med 2006, 63:307–313.

**IARC/WHO- International agency for research on cancer 2011:** IARC classifies radiofrequency electromagnetic fields as possibly carcinogenic to humans. [http://www.iarc.fr/en/media-centre/pr/2011/pdfs/pr208\\_E.pdf](http://www.iarc.fr/en/media-centre/pr/2011/pdfs/pr208_E.pdf)

**ICNIRP International commission for non-ionizing radiation protection.** Guidelines for limiting exposure to time varying electricomagnetic and electromagnetic fields (up to 300 GHz). Health Physics 74(4): 494-522; 1998

**Lilienfeld AM. et al. 1978:** Foreign Service Health Status Study, Evaluation of health status

of foreign service and other employees from selected Eastern European posts. Baltimore: Dept Epidemiology, School of Hygiene and Public Health, The Johns Hopkins University; 1978.

**Santini R, et al.:** [Symptoms experienced by people in vicinity of base stations: II/ Incidences of age, duration of exposure, location of subjects in relation to the antennas and other electromagnetic factors]. Pathol Biol (Paris) 2003, 51:412–415.

**Santini R, Santini P, Danze JM, Le Ruz P, Seigne M:** Study of the health of people living in the vicinity of mobile phone base stations: I. Incidence according to distance and sex. Pathol Biol (Paris) 2002, 50:369–373.

**Schooneveld, H. 2014.** Elektrostress Handboek. Leren omgaan met ziekmakende elektromagnetische velden. EMV-EHS Pers. Wageningen. Digitaal: [www.hugoschooneveld.nl](http://www.hugoschooneveld.nl)